

З.В. Герасимчук, д-р екон. наук, проф.,
Н.С. Вавдіюк, канд. екон. наук, доц.,
Луцький державний технічний університет

ВІДМИВАННЯ ГРОШЕЙ ЯК ФІНАНСОВА НЕБЕЗПЕКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕГАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Розслідування тіньових потоків в регіоні починається з аналізу походження незаконних капіталів. Рух незаконно одержаних грошей багато в чому ідентичний руху грошей законного походження і відбувається у циклічній формі: певна частина використовується на негайне споживання, інша знову спрямовується у тіньові потоки, а решта притримується для довгострокових інвестицій у розвиток тіньової економіки в регіоні (рис. 1).

“Відмивання” грошей може бути пов’язане з будь-яким злочином, що приносить істотні доходи: здирицтвом, торгівлею наркотиками і зброєю, а також “білосорочковими” злочинами (махінаціями, скоєними службовцем або особою, яка займає високе суспільне положення). Хоча процес “відмивання” грошей найчастіше складається з складної послідовності операцій, в цілому він зводиться до трьох основних стадій.

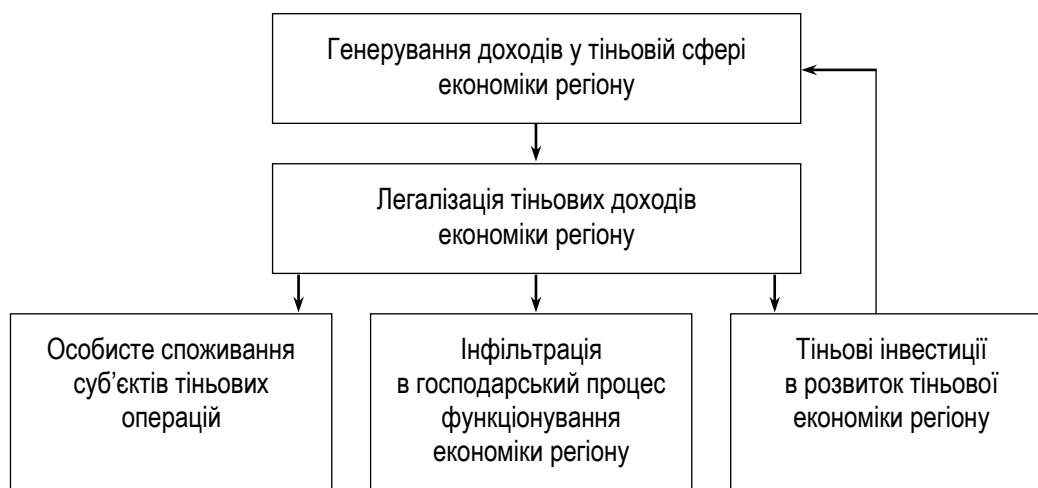

Рис. 1. Рух капіталу тіньової сфери економіки регіону

Перша стадія – розміщення.

Може бути виконано шляхом депонування засобів в місцевих банках або інших фінансових установах. Грошова готівка може бути також переведена за кордон для її депонування в іноземних фінансових установах або використана для придбання товарів високої цінності (художні твори, літаки, дорогоцінні метали і каміння), які можна перепродувати з оплатою банківським чеком або банківським переказом. Етап розміщення великих сум готівки є найуразливішою ланкою в процесі “відмивання” грошей – одержані гроші найлегше можуть бути виявлені саме на цьому етапі.

Друга стадія – “шарування” .

Завдання тут полягає в тому, щоб шляхом складної послідовності фінансових операцій (“накладанням” шарів) відділити незаконні доходи від

їх джерела і приховати так званий аудиторський слід (відстеження угод при проведенні перевірки).

Ця стадія може включати такі операції, як переклад депонуючої грошової готівки, конвертація депонуючої грошової готівки в грошово-кредитні інструменти (облігації, акції, дорожні чеки та ін.), перепродаж товарів високої цінності і грошово-кредитних інструментів, інвестиції в нерухомість і легальний бізнес, особливо в індустрію туризму і дозвілля.

Компанії, зареєстровані в офшорних зонах – типовий інструмент, який використовується на стадії “шарування”. До завдань директорів таких компаній належать приховання інформації про реальних власників компанії – одержувачів переваг.

Третя стадія – інтеграція.

При інтеграції “відмиті” гроші повертаються в банківську систему під виглядом чесно зароблених доходів. Інтеграція може включати велику кількість різних способів і техніки, наприклад використання компаній для надання позики у розмірі незаконних доходів або використання засобів, що депонують в іноземному банку, як застава під кредити місцевих банків. Інший поширений метод полягає у виписуванні помилкових накладних (рахунків) за продані або фіктивно продані товари за межу.

Якщо слід “відмитих” грошей не був виявлений на двох перших стадіях, то потім відділити законні гроші від незаконних достатньо складно. Виявлення “відмитих” грошей на стадії інтеграції стає можливим, як правило, лише за допомогою агентурної роботи.